

HOOP

tekst **Daan Marselis**
foto's **Jagoda Lasota**

Klimaatwetenschapper Leo Meyer (75) heeft een 'lijflied'. Het is echt waar, bevestigt zijn vrouw Pien vanaf de bank.

Het gaat om een liedje van Monty Python.

“De film *Life of Brian* zit vol onderkoelde, verschrikkelijk cynische Engelse humor. Daar houd ik van.” Het is een parodie op de lijdensweg van Jezus, legt hij uit. Door een persoonsverwarring belandt niet de zoon van god, maar Brian aan het kruis. “En dan komt dat liedje dat ze vrolijk zingen: *Always look on the bright side of life*.”

*If life seems jolly rotten
There's something you've forgotten
And that's to laugh and smile and
dance and sing
When you're feeling in the dump
Don't be silly chumps
Just purse your lips and whistle,
that's the thing*

Denk daar dus aan als VN-klimaatpanel of andere wetenschappers met alarmerende rapporten komen: gewoon de lippen tuiten en een melodietje fluiten. Zelf geeft Meyer het goede voorbeeld. Op de keurig gestemde vleugel spelen zijn geïmproviseerde vingers een paar maten van een van zijn andere favorieten: *Somewhere over the rainbow*. “Aan het einde van de regenboog is het geluk te vinden, dus er is altijd hoop. Dat is eigenlijk wat het liedje zegt.”

Muziek kan de tijd doen vergeten, verbroederen en de geest verlichten, weet Meyer uit ervaring. “Ik heb wel eens wanhopige momenten gehad tijdens klimaatonderhandelingen.” Tot 2002 was hij onderdeel van de Nederlandse klimaatdelegaties – ruim voor het grote succes van het Parijs-akkoord uit 2015.

“Soms zaten we aan het einde van twee weken onderhandelen met een resultaat van niets.” Hij herinnert zich dat alle ambtenaren, hijzelf inclusief, eens werden weggestuurd. De ministers wilden proberen onderling tot een akkoord te komen. In de lobby van het hotel stond een piano. “Het was al 4 uur 's nachts en ik speelde het liedje *If this lasts forever, I will wait for you* uit de film *The Umbrellas of Cherbourg*. Dat leek me wel toepasselijk, want het wachten duurde maar.”

Steeds meer gedesillustioneerde ambtenaren verzamelden zich rondom zijn piano. “Ik heb lekker zitten spelen en de sfeer klaarde op. We maakten foto's. Uiteindelijk kwamen die ministers naar buiten en tegen de verwachting in waren ze het toch nog eens geworden.” Maar of dat nou echt aan het pianospel van Meyer te danken zal zijn geweest?

WANHOOP

‘Klimaatcrisis? Een crisis is voorbij op een zeker moment, opwarming gaat gewoon door.’

Het is niet vreemd dat Meyer graag vrolijke liedjes speelt. Hoewel voor hem vast staat dat de aarde (helaas) verder zal opwarmen, weigert Meyer bij de pakken neer te zitten. Want zelfs al dringen we de uitstoot van broeikasgassen de komende jaren niet terug naar nul, iedere ton broeikasgas die we besparen helpt in elk geval om de gevaren te verkleinen. Dat was dertig jaar geleden zijn boodschap, en dat is het nog steeds. In die tijd is al veel bereikt, vindt hij.

Meyer spendeerde zijn werkzame leven in overheidsdienst en ging daarna precies één week met pensioen. Daarna begon hij zijn eigen adviesbureau waarmee hij overheden, bedrijven en milieuclubs helpt bij klimaatvraagstukken.

Club van Rome

In 1972, tijdens zijn studie natuurwetenschappen, raakte hij in de ban van het rapport van de Club van Rome. Het rapport vormt nog steeds de kern van zijn denken: de eindigheid van de aarde versus de menselijke wens om rijker te worden.

Lange tijd maakte hij zich zorgen over het opraken van fossiele brandstoffen. Het klimaatprobleem won pas zijn aandacht toen het VN-klimaatpanel (IPCC) in 1990 het eerste klimaatrapport publiceerde. “De opwarming van de aarde bleek veel belangrijker dan het opraken van die grondstoffen, het ging ook veel sneller en veel harder. Voor mij de reden om iets anders te willen doen.”

Zo kwam hij terecht bij de dienst Klimaatverandering van het ministerie van Vrom. Later schreef hij mee aan rapporten van het IPCC.

Het bleek niet makkelijk om anderen te overtuigen van de ernst. “Ik dacht dat die modellen toch duidelijk waren. De computer had dat allemaal netjes uitgerekend en de hoofdboodschap was in alle kranten en journaals behandeld. Dus ik dacht dat politici er ook naar zouden handelen, maar dat gebeurde niet.”

Lange tijd werden mensen die in klimaatverandering ‘geloofden’ zoals hij, tijdens publieke debatten tegenover mensen gezet die de feiten afwezen. “En dan voerden we een to-

neelstukje op, als een gladiatorengevecht.” Hij herinnert zich hoe hij door sceptische journalisten werd onderhouden. “Ik voelde de weerstand.”

En zie nu eens. “Het bewustzijn over klimaatverandering is enorm toegenomen en met effect. Sinds de ontdekking van fossiele brandstoffen, leidde economische groei steevast tot méér CO₂-uitstoot. Gelukkig investeren we in het Westen nu zoveel in energiebesparing en schone energie dat we de economie kunnen laten groeien, terwijl de uitstoot daalt. Dat zijn heel mooie prestaties.”

Het toegenomen bewustzijn, zag hij bevestigd tijdens de laatste klimaatconferentie in Dubai. Daar hebben landen afgesproken om ‘weg te bewegen’ van fossiele brandstoffen. Een paar jaar geleden zou die toezegging nog ondenkbaar zijn geweest.

Door alle inspanningen ziet de toekomst er iets beter uit. “In die eerste rapporten over klimaatverandering, kwamen de modellen uit op een temperatuurstijging van 4 tot 6 graden in 2100. Inmiddels zijn die schattingen gedaald naar zo’n 3 graden. Als je mij vraagt waar we op uit komen, dan houd ik nu zelfs rekening met een opwarming van ‘slechts’ 2 tot 2,5 graden – en zeker geen 3, 4 of 5 graden zoals we vroeger dachten.”

Onderschatting

Op de vraag hoe hoopvol hij is, geeft Meyer het rapportcijfer 6. Een krappe voldoende. “Want ik ga hier ook geen juichverhaal met een grote glimlach geven. Helaas stijgt de menselijke uitstoot van broeikasgassen nog ieder jaar, terwijl die moet dalen naar nul.”

Hij ziet dat mensen blijven onderschatten wat er op ze af komt. “Klimaat-sceptische partijen worden groter en mijn verwachting is dat zij zullen proberen om de vaart uit het klimaatbeleid te halen – waarmee de problemen dus groter worden.”

Neem nou het kabinet in oprichting. “Zij willen nu op de pauzeknop van het klimaatbeleid drukken en dat betekent dat ze feitelijk gas geven op migratie vanuit Afrika. Als die mensen straks bij 50 graden Celsius en een te hoge luchtvochtigheid op de akkers moeten werken, hebben ze maar één

optie over en dat is migreren. Anders gaan ze gewoon dood.”

Door op pauze te drukken groeit ook de kans dat Nederlanders in de problemen komen. “Het is niet de vraag óf we meer dan 1 meter zeewaterstijging krijgen, maar wanneer en hoeveel. Op een gegeven moment wordt het dan moeilijk om het rivierwater nog af te voeren, dus loopt het westen onder en is het verhuizen geboden. Dan worden wij migranten.”

Nou ja, niet ‘wij’, haast hij zich te zeggen. Maar de kinderen van onze achterkleinkinderen misschien wel. En zelfs voor hen hoeft het niet het einde te zijn. “Hopelijk kunnen ze terecht in een mooi opvangcentrum in het Teutoburgerwoud nabij het Duitse Bielefeld.”

Hij helpt sowieso graag om mensen minder angstig te maken. Jongere activisten hoort hij geregeld zeggen dat er geen toekomst meer zou zijn, dat ze over tien jaar allemaal sterven. Maar zo’n vaart zal het echt niet lopen, verzekert hij. Wel staan zulke angsten het handelen in de weg, terwijl er veel te doen is. Volgens Meyer moeten we méér doen tegen klimaatverandering en ons gelijktijdig voorbereiden op een heterere wereld.

Energie en reizen duurder

Zo houdt hij rekening met extra problemen met de voedsel- en watervoorziening en immigratie. “We moeten rekening houden met meer, langduriger en meer extreme weersomstandigheden. Problemen die de mens toch al heeft. Het leven wordt anders. Energie en reizen worden duurder. We moeten onze leefstijl aanpassen en genoeg nemen met minder.”

Zo ondergraaft het klimaatprobleem ook de publieke moreel. “Vroegere generaties dachten dat ze hard moesten werken om hun kinderen een beter leven te geven. Die inspanning werd ook vaak beloofd. Nu vinden mensen dat ze hard moeten werken om ervoor te zorgen dat hun kinderen het niet veel slechter gaan krijgen. Dat is helemaal nieuw.”

Politici moeten hun kiezers daarom geen onhaalbare oplossingen meer voorspiegelen, vindt hij. Dat begint al met de woordkeus. De term ‘klimaatcrisis’ is hem een gruwel. “Een crisis is op het gegeven moment voorbij. Maar de opwarming van de aarde gaat voorlopig gewoon door. Er zit al veel te veel broeikasgas in de lucht.” Zelf spreekt hij van een ‘klimaatprobleem’.

Met technische innovatie en goed beleid is veel ellende te voorkomen. Dan moet iedereen wel naar het grotere plaatje kijken. Meyer zal zich daarom in het debat blijven mengen. “Er zit een evangelist of een schoolmeester in mij. Er moet nog zoveel gedaan worden aan bewustwording en dergelijke en zolang journalisten mij nog willen interviewen en ik het nog leuk vind, wil ik hiermee doorgaan.”

Wel doet hij het iets rustiger aan. “Ik heb een hele late wielercarrière. Deze zomer ga ik met een groepje van Limburg naar Noord-Italië fietsen, waarbij het doel is om iedere denkbare berg te beklimmen. Niet heel gebruikelijk voor mensen van mijn leeftijd, maar ik heb er erg veel lol aan.”

Hoopvol of niet?

6

Serie ‘Tussen hoop en wanhoop’

Doemberichten en hoopvolle signalen over het lot van de aarde wisselen elkaar af. Zijn de Parijse klimaatdoelen nog haalbaar, is de natuur te redden, valt milieuvervuiling de kop in te drukken? In deze serie praat Trouw met prominenten over hun opvattingen en gevoelens. Hoe verhouden zij zich tot de klimaat- en milieucrisis? Vandaag deel zes met klimaatwetenschapper Leo Meyer.